

SIBRASS

REINHOLD FRIEDRICH

trubenta

komorni cikel
4. abonmajski koncert

3. marec 2016 ob 19.30
Dvorana Union, Maribor

KONCERTNA POSLOVALNICA 70
♦ NARODNI DOM MARIBOR ♦

Spored

Jakob Petelin Gallus (1550–1591)

(prir. Andrej Misson)

Ecce quomodo moritur iustus

Victor Ewald (1860–1935)

Trobilni kvintet št. 1 v b-molu, op. 5

I. Moderato

II. Adagio - Allegro - Adagio

III. Allegro Moderato

Nina Šenk (1982)

Tangle za solo trobento in trobilni kvintet

* * *

Daniel Schnyder (1961)

Trobilni kvintet

George Gershwin (1898–1937)

(prir. Bill Holcombe)

Trije preludiji

Št. 1 v B-duru: Allegro ben ritmato e deciso

Št. 2 v cis-molu: Andante con moto e poco rubato

Št. 3 v es-molu: Allegro ben ritmato e deciso

George Gershwin

(prir. Timofei Dokshitser/SiBRASS)

Rapsodija v modrem za solo trobento
in trobilni kvintet

Že v 16. in 17. stoletju so številni evropski skladatelji pisali petglasno glasbo, ki je bila namenjena takratnim trobilnim inštrumentom, kornetom in trombonom. Še posebej pomembno vlogo je takšna glasba odigrala v mestih, kjer so mestni piskalci ponavadi z vrha mestne hiše signalizirali pomembne dogodke (nevarnosti, poroke, slavlja) in igrali ob pomembnih mestnih slovesnostih. Prve »prave« trobilne kvintete pa so ustvarili v 19. stoletju danes pozabljeni skladatelji, kot so Ludwig Maurer, Aleksander Aljabev, Anton Simon in Victor Ewald.

Prav slednji je dolgo časa veljal za prvega skladatelja, ki je ustvaril skladbo za trobilni kvintet, a pred kratkim so odkrili 12 štiristavčnih kvintetov francoskega skladatelja Jeana François Victorja Bellona (1795–1869), violinista pariške Opere. Ruski skladatelj nemškega rodu **Victor Ewald** (1860–1935) se je z glasbo ukvarjal samo ljubiteljsko – svoje življenje je namreč posvetil tehniki. Bil je profesor in tudi dekan Fakultete za sestavo materialov na Inštitutu za civilno inženirstvo, v nagovoru ob njegovi obletnici pa so kolegi poudarili, da mu je lahko hvala celotna industrija opeke in cementa. Vzporedno pa je živel tudi intenzivno glasbeniško življenje: leta 1872 se je vpisal na Santpeterburški konservatorij, nato pa je bilo zanj še posebej pomembno poznanstvo z Mitrofanom Beljajevim, pomembnim podpornikom in založnikom ruske glasbe. Ewald je vrsto let igral violončelo v Beljajevem godalnem kvartetu (sam Beljajev je bil violist) in prisostvoval znamenitim petkovim večerom na domovanju Beljajeva, ki so bili namenjeni amaterskemu muziciranju in druženju pomembne ruske glasbeniške elite.

Fotografija iz leta 1912 kaže, da je Ewald igral tudi v trobilnem kvintetu, sicer pa ne obstaja kakršnakoli dokumentacija, ki bi razkrivala, za koga je Ewald napisal svoje štiri kvintete in natančno kakšnim inštrumentom je namenil svoja dela (najbrž še inštrumentom brez ventilov). Po znanih podatkih naj bi *Prvi trobilni kvintet* nastal okoli leta 1890, v njem pa je poleg nemških vplivov Brahmsa in Brucknerja mogoče odčitati tudi odtise skladateljev ruske peterice, ki je prav tako zahajala na petkove večere k Beljajevu. Vsi trije stavki od glasbenikov zahtevajo veliko

virtuoznosti in prilagodljivega izraza, nenavadna tonalite-ta b-mola pa prinaša številne temne in bogate zvočnosti. Z zgodnejšo trobilno prakso lahko povežemo priredbo najbolj znanega Gallusovega moteta »*Ecce quomodo moritur iustus*« – tudi v Gallusovem času je nastala cela vrsta večglasnih kompozicij, pri katerih skladatelji niso natančno določili glasov oz. inštrumentov, zato so jih igrali na različne načine (peli zgolj vokalno, igrali zgolj na instrum-ente, možna pa je bila tudi »mešana« izvedba). **Jakob Petelin Gallus** (1550–1591) se je najbrž rodil v Ribnici in dobil prvo izobrazbo v samostanu v Stični, nato pa ga je pot preko samostana Melk vodila v Olomouc in na koncu v Prago, kjer je vse do svoje smrti deloval kot pevovodja v cerkvi Sv. Jana. Njegov opus je monumentalen, osrednje delo pa predstavljajo štirje zvezki zbirke *Opus musicum*, v kateri najdemo 374 skladb za 4 do 24 glasov, med drugim tudi motet »*Ecce quomodo*«.

Gallusove skladbe nosijo značilen pečat franko-flamske polifonije; večina njegovih del je zasnovanih na izposo-jenem materialu, prevladujejo kanonski postopki, veliko pa je tudi večzbarskih kompozicij, ukrojenih po beneškem zgledu. Gallusova dela tako predstavljajo zlitje tehnik in različnih slogov 16. stoletja, posebej nenavadno pa je, da se večina del že odmika od modalne logike in prestopa v tonalno, kar je značilno tudi za izbrani motet. Zasnovan je sicer modalno, a sozvočja mestoma že izkazujejo napol tonalno logiko. Pomembno pa je tudi, da so ponovljene besedilne enote komponirane na isto glasbo, kar skladbi zagotavlja homogenost občutja.

Kot nekakšen seštevek tehnik in slogov s konca 20. sto-letja bi lahko razumeli tudi kompozicijski opus švicarsko-ameriškega skladatelja **Daniela Schnyderja** (1961), pri katerem so skladbe naročili številni ugledni orkestri (Ko-morni orkester Orpheus, Radijski simfonični orkester iz Berlina, Orkester tonskih umetnikov z Dunaja, orkester Tonhalle iz Züricha, Orkester Severnonemškega radia iz Hannovra, Komorni orkester St. Paul, Orkester ameriš-kih skladateljev ...) in opere (iz Berna in Philadelphie). Skladbe iz Schnyderjevega obsežnega komornega opusa izvajajo po vsem svetu, sam pa pogosto nastopa s svojim

posebnim ansamblom (godalni kvartet in saksofon), pri čemer kombinira tradicionalno glasbo za kvartet z jaz-zom in improvizacijo, prav tako pa je za njegovo glasbo značilno združevanje arabskih vplivov z elementi kitajske glasbe, jazza in klasične glasbe. Takšno prestopanje žanr-skih, slogovnih in kulturnih meja zaznamuje tudi vrsto Schnyderjevih koncertov, namenjenih etničnim glasbilom in simfoničnemu orkestru (koncerti za pipo, alpski rog in naj). Vse to je značilno tudi za Schnyderjev *Trobilni kvin-tet*, ki z neverjetno lahkoto prestopa meje med jazzom, klezmerjem in tradicionalno klasično glasbo.

Na drugačen način svoj sodobni kompozicijski izraz išče slovenska skladateljica **Nina Šenk** (1982). Šenkova je po končanem študiju kompozicije na ljubljanski Akademiji za glasbo pri prof. Pavlu Mihelčiču svoje izobraževanje nadaljevala na Visoki šoli za glasbo Carla Marie von Webra v Dresdnu pri prof. Lotharju Voigtländerju. Mojstrski študij je zaključila na Visoki šoli za gledališče in glasbo v Münchnu v razredu prof. Matthiasa Pintscherja. Že v času študija je dobila več nagrad (Evropsko nagrado za najboljšo kompozicijo na festivalu Young Euro Classic, Prešernovo nagrado Akademije za glasbo in prvo nagrado na festivalu Weimarski pomladni dnevi za sodobno glas-bo), njena dela pa so bila izvedena na številnih festivalih doma in v tujini (Salzburške slavnostne igre, Glasbeni dnevi v Kasslu, Musica Viva, Frankfurter Positionen, Po-mlad v Heidelbergu, Festival Ljubljana, Slovenski glasbeni dnevi, Slowind Festival in Festival Maribor). V sezonah 2008/2009 in 2009/2010 je bila rezidenčni skladatelj or-kestra Državnega gledališča v Cottbusu. Svojo skladbo *Tangle* za solo trobento in trobilni kvintet je skladateljica napisala leta 2015 po naročilu Weingartnerjevih glasbenih dnevov, posvečenih mladim umetnikom, posvetila pa jo je trobentačema Reinholdu Friedrichu in Simonu Höfeleju. Skladba razločno razpada na nekaj odsekov, ki se razliku-jejo predvsem po teksturi, izstopata pa daljši odsek za tri trobente in solistična kadenca.

Prestopanje žanrskih meja je zaznamovalo tudi kratko, a sila uspešno kariero **Georgea Gershwina** (1898–1937). Svojo glasbeno pot je pričel z devetnajstimi leti kot kore-

petitor na Broadwayu, kjer ga je odkril založnik Max Dreyfus in že dve leti kasneje mu je z muzikalom *La La Lucille* uspel preboj, saj je predstava doživela kar 104 ponovitve. Drugi Gershwinov podpornik je bil jazzovski glasbenik Paul Whiteman, ki je pri Gershwinu naročil skladbo, ki bi bila nekakšen križanec med jazzom in klasično simfonično glasbo. V takšnem združevanju Gershwin sicer ni bil pionir – jazz je zaznamoval že Milhaudov balet *Stvarjenje sveta* in *Jazzovsko simfonijo* Georga Antheila, posamezne elemente glasbe iz »novega sveta« pa sta vključevala v svoja dela tudi velikana, kot sta bila Debussy in Stravinski. Novost Gershwinovega dela je torej iskati v tem, da si v tem primeru za sintezo ni prizadeval ustvarjalec klasične glasbe, temveč avtor, ki se je najprej proslavil s popevkami in muzikali.

Proces ustvarjanja je sprožila kratka notica v časniku *New York Times*, v kateri je bila citirana Whitemanova izjava, da naj bi Gershwin že pripravljala »simfonično jazzovsko delo«. Nekoliko presenečeni Gershwin, ki je že pozabil na dogovor z Whitemanom, se je nato hitro lotil skladanja, celotna ideja za skladbo pa naj bi se mu porodila med vožnjo na vlaku proti Bostonu – med jeklenimi ritmi vlaka je naenkrat zaslišal in celo zagledal pred seboj izpisano *Rapsodijo*. V originalu bi moral biti naslov dela *Ameriška rapsodija*, toda Gershwinov brat Ira je po ogledu slik severnoameriških impresionistov predlagal današnji naslov. Po lastnih skladateljevih besedah naj bi v delu skušal prikazati »glasbeni kalejdoskop Amerike – naš veliki talilni lonec, naše značilne nacionalne posebnosti, naš blues, naš velikomestni nemir«. Originalna različica je bila napisana za klavir in big band orkester, s skladbo pa si je Gershwin praktično čez noč zagotovil mednarodni uspeh. Mnogi so sicer kritizirali obliko skladbe – sosledje nepovezanih odsekov, toda znameniti dirigent Leonard Bernstein je te težave strnil v smiselno poanto: »V primeru *Rapsodije* ni toliko pomembno tisto, kar je šibko, temveč tisto, kar je izrecno dobro.«

Gershwin sam je bil zelo dober pianist in improvizator, zato se je tudi zelo pozno naučil instrumentirati – v primeru *Rapsodije* je to delo zanj še opravil skladatelj Ferde

Grofé. S svojimi klavirskimi *Tremi preludiji*, nastalimi med letoma 1923 in 1926, se je Gershwin postavil v tradicijo, ki vodi od Bacha (*Dobro uglašeni klavir*) preko Chopina do Skrjabinina, Rahmaninova in Debussyja. Vsi trije preludiji so napisani v pregledni tridelni obliki (aba) in so značilne miniature. Okvirna stavka sta v jazzovski maniri polna sinkop, srednji pa se naslanja na mirni bluesovski ritem in tonska zabarvanja. Tako se nam ob vsakem preludiju zazdi, da poslušamo miniaturno *Rapsodijo v modrem*.

Gregor Pompe

SiBRASS

Jure Gradišnik, trobenta

Franc Kosem, trobenta

Mihajlo Bulajić, rog

Mihael Šuler, pozavna

Johannes Ogris, tuba

Društvo za trobilno komorno glasbo SiBRASS, ustanovljeno leta 2013, na koncertnih odrih najpogosteje zastopa Trobilni kvintet SiBRASS, ki ga sestavljajo ugledni trobilci, solisti Orkestra Slovenske filharmonije ter Simfoničnega

orkestra RTV Slovenija. To so trobentača Franc Kosem in Jure Gradišnik, rogist Mihajlo Bulajić, pozavnist Mihael Šuler ter tubist Johannes Ogris. Sestav samostojno koncertira po Sloveniji in je doslej med drugim nastopil na Festivalu Ljubljana ter v Koncertnem ateljeju DSS, uspešno pa je gostoval tudi na festivalu Glasbeni dnevi mladih umetnikov Weingartner (Nemčija) in na Glazbeni tribini v Opatiji (Hrvaška) ter sodeloval z izjemnimi interpreti, kot so Reinhold Friedrich in Simon Höfele (oba trobenta) in David Friedrich (pozavna). Kvintet poleg preigravanja uveljavljenega repertoarja originalnih del ter priredb skladatelje spodbuja k ustvarjanju novih del. Krstno so izvedli dela skladateljev Božidarja Kosa, Uroša Rojka, Janija Goloba, Andreja Missona, Nevilla Halla in Nine Šenk. Za najmlajše občinstvo skupaj s Tilnom Artačem izvajajo program Trobilni kraval – Živalski karneval, ki na domiselni način predstavlja družino trobil in njihovo komorno muziciranje.

REINHOLD FRIEDRICH

Od takrat, ko je Reinhold Friedrich prejel drugo nagrado na tekmovanju ARD v Münchnu leta 1986, so se mu na široko odprla vrata na vsa pomembna domača in mednarodna prizorišča. Njegov repertoar obsega dela vse od sodobnih solo kompozicij do starejše glasbe in historičnih instrumentov, kot je baročna trobenta in trobenta z zaklopkami. Leta 1982 je debitiral na Berlinskih festivalskih tednih s skladbo *Sequenza X* Luciana Beria in leta 1994 v dunajskem Koncertnem združenju s Haydnovim koncertom.

Doslej je Friedrich igral z zasedbami, kot so Capriccio Basel, Orkester Elizejskih poljan ali Dunajska akademija, in sicer na izvirnih historičnih inštrumentih kot tudi pri praižvedbah del skladateljev, kot so Wolfgang Rihm, sir Peter Maxwell Davies, Rebecca Saunders, Hans Werner Henze, Nicolaus A. Huber in Adriana Hölszky. Pomemben del njegovega zares širokega repertoarja sta koncerta *Eirene* skladatelja Herberta Williija in *Nobody knows de*

trouble I see Bernda Aloisa Zimmermanna (posnetek je bil nagrajen z ECHO classic).

Friedrich je kot solist nastopil z naslednjimi ansambli: Berlinski baročni solisti, La stagione Frankfurt, Komorni orkester z Dunaja in iz Basla, Bamberški in Dunajski simfonični orkester, Francoski radijski filharmonični orkester, Nemški simfonični orkester iz Berlina, Kraljevi orkester Concertgebouw, Simfonični orkester BBC in Nemški radijski orkester NDR in HR. Koncertiral je pod vodstvom dirigentov, kot so Claudio Abbado, Semjon Bičkov, Dennis Russel Davies, Peter Eötvös, Reinhard Goebel, Martin Haselböck, Philippe Herreweghe, Christopher Hogwood, Eliahu Inbal, Kristjan in Neeme Järvi, Dmitri Kitajenko, sir Neville Marriner, Ingo Metzmacher, Jonathan Nott, Kazu-shi Ono in Hans Zender. Vse od ustanovitve Festivalskega orkestra iz Luzerna leta 2003 je Friedrich prva trobenta ter umetniški vodja Trobilnega ansambla omenjenega festivalskega orkestra.

Na področju komornega muziciranja sodeluje s partnerji, kot so Eriko Takezawa (klavir), Robyn Schulkowsky (tolkala), Martin Lücker in Sebastian Küchler - Blessing (orgle). Vse od ustanovitve leta 2013 igra tudi v zasedbi L'éventail de Jeanne s Claudiem Bohórquezem (violončelo), Sascho Armbrusterjem (saksofon) in Eriko Takezawa (klavir).

V preteklih sezonah je Reinhold Friedrich nastopil na Kitajskem, Danskem, Švedskem, v Franciji, Veliki Britaniji, Kanadi, Latviji, Španiji in na Tajskem z ansambli, med katerimi naj omenimo Berlinske baročne soliste, Baročni orkester Musica Angelica iz Los Angelesa, Simfonični orkester Quebec (dirigent Fabien Gabel) in orkester Narodne opere iz Pariza (dirigent Matthias Pintscher). Friedrich je prejel povabilo za sodelovanje na Glasbenem poletju MDR, za nastope z Narodnim simfoničnim orkestrom Tajvana, Danskim narodnim simfoničnim orkestrom, Poljskim radijskim simfoničnim orkestrom in pariškim Komornim orkestrom. Leta 2016 bo v Interlaknu premierno izvedel nov koncert za trobento Benjamina Yusupovega, ki ga je Friedrichu tudi posvetil.

Med njegovimi številnimi posnetki omenimo zadnjega, *Ruske koncerte za trobento*, s Simfoničnim orkestrom iz

Göttingena pod taktirko Christopha - Mathiasa Muellerja, ki je prejel nagrado ECHO Classic. V letošnjem letu načrtuje snemanje Bachovega *D drugega Brandenburškega koncerta* z Berlinskimi baročnimi solisti.

Reinhold Friedrich je profesor v Karlsruheju, častni profesor na Kraljevi Akademiji za glasbo v Londonu in v Hirošimi na Japonskem. Redno izvaja tudi mojstrske tečaje.

Razstava 70 glasbenih biserov

70 let mariborske Koncertne poslovalnice in njenih 2394 glasbenih dogodkov s 1256 solisti in 497 dirigenti; 1047 komornih, 663 orkestrskih, 202 vokalna koncerta, 318 predstav in koncertov za mlade, 81 jazz koncertov in celo plesne predstave ter 2 operi in 1 opereta naj ne ostane samo neotipljiva statistika. Te zares impresivne številke in marsikatero zgodbo, ki se skriva za njimi, bomo prihodnji mesec pretopili v **razstavo** in tudi tako pospremili častitljivo obletnico Koncertne poslovalnice Narodnega doma Maribor.

Zato vas vabimo na otvoritev in ogled razstave, ki bo **19. aprila 2016 ob 19.00** v predzdverju dvorane Union (na dan 5. komornega koncerta sezone), ki vas bo popeljala skozi 70 izbranih biserov bogate glasbene zgodovine slovenske najstarejše koncertne poslovalnice.

Iščemo najstarejše vstopnice in abonmajske kartice

Vse naše dolgoletne zveste obiskovalce prijazno pozivamo, da nam ob obletnici prinesejo svoje najstarejše vstopnice oziroma abonmajske kartice, ki jih morebiti še hranijo, z željo, da bi jih vključili v razstavo. Posebej bi želeli pridobiti tiste ohranjene vstopnice, ki so starejše od 35 let, torej so **izpred leta 1980**. Vstopnice, ki jih prinesete, bomo skrbno hranili ter vam jih bomo po koncu razstave seveda vrnili.

Vljudno prosimo, da se za več informacij obrnete na Informacijsko pisarno Narodnega doma Maribor, telefon 02/2294011 ali 041 479 000.

Stare vstopnice bomo zbirali do vključno 10. marca 2016.

Lepih presenečenj še nikakor ni konec

Ker našo obletnico najraje slavimo z našimi zvestimi obiskovalci, smo za naše drage abonente pripravili posebno presenečenje! Med vsemi abonenti Orkestrskega in Komornega cikla bomo v mesecu aprilu izžrebali srečneža (oziroma srečnico), ki ga bomo z Agencijo M avgusta peljali na **dvodnevni izlet v Verono** in med drugim obiskali tamkajšnjo Arenu, kjer si bo nagrajenec lahko ogledal opero Carmen.

Informacijska pisarna Narodnega doma Maribor: vsak delavnik od 10.00 do 17.00, v soboto od 9.00 do 12.00 ter uro pred vsako prireditvijo. **Dvorana Union:** uro pred vsako prireditvijo. • (02) 229 40 11, 229 40 50, 031 479 000, 040 744 122 • vstopnice@nd-mb.si • <http://nd-mb.kupikarto.si/> • Naklada: 200 izvodov • Brezplačen izvod

**VEČER
RADIO CITY**

Program je omogočila Mestna občina Maribor. Koncert je podprlo Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije.

www.nd-mb.si

si RADIO SI
Medijski pokrovitelj